

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาเรื่อง ความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี จะนำเสนอเป็นหัวข้อใหญ่ 3 ตอนด้วยกัน คือ

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์และอักษรย่อในการศึกษาค้นคว้าดังต่อไปนี้

X	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนประชากร

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

- ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
- ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ตอนที่ 3 ระดับความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี
- ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 บริบทของพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

บริบทพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

เมืองจันทบุรี เดิมชื่อ "เมืองควนคราบุรี" ตั้งมาประมาณ 1,000 ปี ก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยา และเป็นเมืองขอมประมาณ 400 ปี พระเจ้าอู่ทองได้เข้ายึดเมืองจันทบุรีได้และเป็นหนึ่งในประเทศราชของอยุธยา และได้ย้ายเมืองมาสร้างใหม่ที่บ้านหัววัง (ปัจจุบันตำบลจันทนิมิต) เพราะอยู่ใกล้แม่น้ำสะควกต่อการคมนาคม ต่อมา พ.ศ. 2200 สมเด็จพระนารายณ์มหาราชให้ย้ายเมืองไปสร้างใหม่ที่บ้านลุ่ม เพื่อป้องกันน้ำท่วม และได้สร้างป้อมอย่างเมืองโบราณ คือมีคูและเชิงเทียนรอบเมืองและตั้งอยู่

ตลอดสมัยกรุงศรีอยุธยาประมาณ พ.ศ. 2310 สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ตีฝ่าวงล้อมพม่าเข้ายึดเมืองจันทบุรี เพื่อให้เป็นแหล่งสะสมเสบียง อาหาร รวบรวมพล เป็นเวลา 5 เดือน เพื่อสู้รบกับกรุงศรีอยุธยา ต่อมาในกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เกิดสงครามกับเวียดนาม จึงได้ให้มีการสร้างป้อมค่ายเมืองใหม่ที่บ้านเนินวง ตำบลบางกะจะ ประมาณ พ.ศ. 2377 เพราะเมืองใหม่อยู่ในที่สูง เหมาะแก่การสร้างฐานทัพ ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าให้ย้ายเมืองจันทบุรีจากเมืองใหม่ที่บ้านค่ายเนินวงกลับมาตั้งที่เมืองเก่าที่บ้านลุ่มจนถึงทุกวันนี้ (อรวรรณ ใจกล้า. ม.ป.ป. : 15)

ตำแหน่งที่ตั้ง

อำเภอเมืองจันทบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงของจังหวัดจันทบุรี โดยอยู่ห่าง 150 เมตร

สภาพพื้นที่

อำเภอเมืองจันทบุรี มีพื้นที่ประมาณ 253 ตารางกิโลเมตร มีแม่น้ำที่สำคัญ คือแม่น้ำจันทบุรี ลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบ พื้นที่ส่วนใหญ่เหมาะแก่การเพาะปลูกมีอาณาเขตด้านทิศเหนือติดต่อกับอำเภอขลุงและอำเภอเขาฉกรรจ์ ทิศตะวันออกติดต่อกับเขาสระบาป ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอท่าใหม่

การคมนาคม

ในอำเภอเมืองจันทบุรี สามารถติดต่อโดยอาศัยทางหลวงแผ่นดิน สายสุขุมวิทและทางหลวงท้องถิ่น

ประชากรและอาชีพ

อำเภอเมืองจันทบุรีมีประชากรรวมทั้งสิ้น 118,659 คนส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ค้าขายอื่น ๆ

การปกครอง

การปกครอง ของอำเภอเมืองจันทบุรี แบ่งออกเป็น 9 ตำบล 98 หมู่บ้าน

ส่วนการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลเมือง 1 แห่ง เทศบาลตำบล 4 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 8 แห่ง

บริบททางประวัติศาสตร์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

ยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดของเมืองจันทบุรีเท่าที่ค้นพบหลักฐานจัดอยู่ในยุคหินใหม่ มีอายุประมาณ 2,000 - 3,000 ปี ทั้งนี้ได้มีการค้นพบหลักฐานใน 3 บริเวณ คืออำเภอมะขามเขาวง อำเภอท่าใหม่ และบ้านคลองบอน อำเภอโป่งน้ำร้อน ที่อำเภอมะขามค้นพบเครื่องมือหินขัด และเครื่องปั้นดินเผา บริเวณที่พบที่บ้านคลองบอนเป็นที่ราบเชิงเขา ซึ่งเป็นชุมชนค่อนข้างใหญ่ มีแหล่งน้ำและร่องน้ำที่อุดมสมบูรณ์ บริเวณใกล้เคียงพบถ้ำจำนวนมาก ชาวบ้านบริเวณนั้นพบ

ขวานหินขัด เศษภาชนะดินเผา เครื่องมือเครื่องใช้ประเภทหินวางเรียราดอยู่ในถ้ำ สันนิษฐานว่า บริเวณดังกล่าวแต่เดิมคงเป็นที่อยู่ของมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ ต่อมาได้อพยพมาอยู่ที่ราบ ทั้งนี้ เนื่องจากบริเวณที่ราบพบถ้ำธาร แอ่งน้ำตามแนวร่องน้ำพบหินกรวด และมีร่องรอยหินที่มนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์เลือกมากระเทาะทำเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ เช่น ขวานหินขัด กำไลหิน เครื่องมือหิน สำหรับขุดดิน เป็นต้น นอกจากนี้บนพื้นที่ราบพบเศษภาชนะดินเผาลายเชือกทาบกระจายอยู่ทั่วไป

ยุคประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ที่สุดของเมืองจันทบุรีเท่าที่ค้นพบหลักฐาน อยู่ในช่วงประมาณ พุทธศตวรรษที่ 12 คือ ปลายสมัยพูนได้ค้นพบเมืองโบราณเก่าแก่ที่ได้รับวัฒนธรรมจากอินเดียมาว่า พันปีแล้ว ชาวบ้านเรียกว่าเมืองเพนียดบ้าง เมืองนางกาไวบ้าง ที่ตั้งเมืองโบราณกินบริเวณบ้านเพนียด บ้านสระบาป ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง ตั้งอยู่ที่ราบลอนลูกคลื่น ผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างประมาณ 1 กิโลเมตร ยาวประมาณ 2 กิโลเมตร ในบริเวณดังกล่าวได้พบโบราณสถาน โบราณวัตถุ ที่เป็นสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และเศษภาชนะดินเผาจำนวนมาก หลักฐานดังกล่าวมีอายุตั้งแต่ พุทธศตวรรษที่ 12 ถึงพุทธศตวรรษที่ 18 ซึ่งจัดเป็นศิลปะศาลาปริวัต จนถึงยุคชวา

จากหลักฐานดังกล่าวข้างต้น สันนิษฐานว่าพวกพูนหรือขอมได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานสร้าง บ้านเรือน และศาสนสถานในเมืองจันทบุรี ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 เป็นต้นมา เป็นพวก ที่เดินทางเข้ามาทางเรือ นับถือศาสนาฮินดู พวกนี้อาศัยอยู่ตามที่ราบแนวคลองนารายณ์ และคลอง สระบาป เป็นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์อยู่ระหว่างแม่น้ำจันทบุรีและเวฬุ สามารถติดต่อกับชุมชนอื่น ได้สะดวก และสามารถออกทะเลได้ ฉะนั้นชุมชนดังกล่าวนอกจากจะมีชาวพื้นเมือง คือพวกของแล้ว คงมีคนชาติอื่นเข้ามาอาศัยด้วย เช่น อินเดีย พ่อค้าชาวพูน เจนละ ขอม เป็นต้น เนื่องจากร่องรอย โบราณวัตถุที่พบเป็นลักษณะผสมผสาน ระหว่างวัฒนธรรมพื้นเมืองและวัฒนธรรมที่ได้รับจากอินเดีย ในสมัยขอมเรืองอำนาจ เมืองจันทบุรีอาจจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของขอมเรื่อยมาจนถึงพุทธศตวรรษที่ 18 เนื่องจากหลักฐานที่ปรากฏคือ การสร้างเพนียด ไร่คล้องช้างหรือขังช้าง การปรับเปลี่ยนศาสนสถาน สมัยก่อนเมืองพระนคร ในเขตวัดทองทั่วให้เป็นปราสาท และศาสนสถานขอมสมัยเมืองพระนคร มีทับหลัง และเสากรอบประตูแปลเหลี่ยมตลอดจนรูปเคารพ เช่น เทวรูปขอม ศิลจารึกสมัยเมือง พระนคร ที่เมืองเพนียดที่สรรเสริญกษัตริย์แห่งกัมพูชา และการออกกระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับชน ชาติต่าง ๆ นับตั้งแต่สามัญชน ขุนนาง เจ้านาย นักบวชพราหมณ์ ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับศาสนสถาน พิจารณาจากที่ตั้งเมืองเพนียด คงเป็นเมืองท่าค้าขายทางทะเลที่สำคัญ เป็นเมืองท่าและรับซื้อสินค้า ของป่าที่มาจากแผ่นดินทางตะวันออก แถบเทือกเขาบรรทัด ในขณะที่เดียวกันเป็นเมืองท่าที่นำ สินค้า จากเมืองไกลเข้าสู่แผ่นดินตอนในด้วย โดยเห็นได้จากร่องรอยเส้นทางโบราณจากจังหวัดจันทบุรี ไปยังอำเภออรัญประเทศ เข้าสู่กัมพูชาทางตะวันออก เข้าสู่จังหวัดปราจีนบุรีทางทิศเหนือบริเวณ ดังกล่าวได้พบปราสาทหินแบบเขมร และจารึกตามแนวชายแดนไทยกัมพูชา นอกจากนี้ในเขตบ้าน

สะพานหก ตำบลทับช้าง กิ่งอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี ได้พบแหล่งฝังศพ มีไห ถ้วยชามจีน สมัยราชวงศ์หยวน อิฐเป็นจำนวนมากฝังอยู่ภายในมีไห มีหมอกเหล็ก เครื่องประดับสำริด ลูกปัดแก้ว เครื่องถ้วยชามเหล่านี้จะนำมาจากเมืองเพนียด การเป็นเมืองท่าที่สำคัญทางการค้าคงจะทำให้ร่ำรวยจนสามารถสร้างศาสนสถานใหญ่โตได้ เมืองเพนียดนอกจากเป็นเมืองท่าที่สำคัญแล้วคงเป็นเมืองศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนาควบคู่กันไป หรือเป็นเมืองของบรรพบุรุษที่ลูกหลานจะต้องเคารพบูชาให้ ความสำคัญเพราะหลักฐานที่ปรากฏจะเป็นศิลปกรรมที่มีฝีมือสูง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญ ของจันทบุรีในอดีต จากหลักฐานที่ปรากฏ ชุมชนเหล่านี้คงจะอยู่ใต้อิทธิพลของมอญเรื่อยมาจนกระทั่ง ถึงพุทธศตวรรษที่ 18 เนื่องจากศิลปะแบบขอมเป็นศิลปะขอมรุ่นสุดท้ายที่ปรากฏในเมืองจันทบุรี ภายหลังจากนี้เชื่อว่าเมืองจันทบุรีคงจะเป็นศิลปะรุ่นสุดท้ายที่ปรากฏในเมืองจันทบุรี ภายหลังจากนี้ เชื่อว่าเมืองจันทบุรี คงจะเป็นอิสระจากอิทธิพลของขอม เมืองจันทบุรีเมื่อเป็นอิสระแล้ว ไม่มีหลักฐาน ยืนยันว่าขึ้นอยู่กับสุโขทัยหรือไม่ ในสมัยอยุธยาอาณาจักรไทยทางฝ่ายใต้ ซึ่งมีราชธานีอยู่ที่เมือง สุพรรณบุรี (เมืองอู่ทอง) เข้ายึดเมืองจันทบุรีไว้ได้ เมืองจันทบุรีจึงถูกรวบรวมเข้ากับอยุธยาเรื่อยมา ทั้งนี้ปรากฏหลักฐานเมื่อพระเจ้าอู่ทองทรงสร้างกรุงศรีอยุธยา ใน พ.ศ. 1893 ทรงประกาศว่ากรุงศรี อยุธยามีประเทศราช 16 หัวเมือง ซึ่งมีเมืองจันทบุรีอยู่ด้วยเมืองหนึ่ง

เมืองจันทบุรีในสมัยอยุธยาเป็นเมืองขึ้นกับกรมท่าชั้นนอก เป็นเมืองที่มีความสำคัญทั้งด้าน การเมืองและเศรษฐกิจ ดังปรากฏหลักฐานดังนี้

ความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ จดหมายเหตุของบาทหลวงเดอ ชัว ซีร์ รายงานว่าเมืองจันทบุรี เป็นเมืองท่าสำคัญทางชายทะเลตะวันออก มีสินค้าที่สำคัญ คือ พริกไทยและของป่าต่าง ๆ มีการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้ากับประเทศจีน ลาว กัมพูชา และเกาะต่าง ๆ สมบูรณ์ไปด้วยยางช้าง ข้าว พริกไทย ครั้ง ยาสูบ หนังสือตัว ฝ้าย การบูร จี๊ซิ่ง ดินบุก ไม้มีค่า ไช่มุก เพชรพลอย

ความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์ เป็นเมืองที่คอยควบคุมเขมร ปรากฏในพระราชพงสาวดาร กรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศว่า ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงยกกองทัพไปตีเขมร พระองค์ทรงให้กองทัพเมืองจันทบูร คุมกองกำลังเรือ 150 ลำ ไปตีเขมร ปรากฏว่าเขมรถูกตีแตก ยับเยิน ได้กวาดต้อนผู้คนลงมาถึง 30,000 คน ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.2199 - 2231) เขมรเกิดจลาจล ทั้งไทยและญวนต่างเข้ามาแทรกแซง นับตั้งแต่นั้นมาเขมรกลายเป็นดินแดนกันชน ระหว่างไทยกับญวนเรื่อยมาถึงสมัยรัตน โกสินทร์ตอนต้น เมืองจันทบุรีกลายเป็นเมืองที่มีความสำคัญ ทางยุทธศาสตร์ในการส่งข่าว เหตุการณ์ในเขมรและญวนให้ทางส่วนกลางทราบและเป็นเมืองหน้าด่าน ทางตะวันออกที่คอยป้องกัน การรุกรานของเขมรและญวน ดังนั้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช สันนิษฐานว่าทรงให้สร้างกำแพงเมืองป้อมคูเมืองหอรบตามแบบตะวันตกที่บ้านลุ่ม ปัจจุบันยังคงมี หลักฐานหลงเหลืออยู่บริเวณค่ายตากสิน ที่ตั้งของตัวเมืองจันทบุรีแห่งที่ 2 สันนิษฐานว่าน่าจะย้าย

จากเมืองเพนียด ตั้งแต่ขอมหมดอำนาจในพุทธศตวรรษที่ 18 มาตั้งถิ่นฐานบริเวณบ้านหัววัง ตำบล พงทะเลาย (ปัจจุบันคือตำบลจันทนิมิต) ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำจันทบุรี ทั้งนี้คงจะเป็นเพราะ เมืองเดิมมีภูเขา และแม่น้ำกระหนาบอยู่ไม่สามารถขยายเมืองให้ใหญ่ได้และคงจะเนื่องจากการ เปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ เดิมตัวเมืองคงจะตั้งใกล้ทะเลเล็ก เรือเดินทะเลเข้าจอดได้สะดวก ต่อมา ฝั่งทะเลขยายตัวออกไป การเดินเรือไปยังตัวเมืองคงไม่สะดวกจึงจำเป็นต้องย้ายจากทะเลไปหาที่ตั้งใหม่ บริเวณตัวเมืองที่บ้านหัววัง ได้พบหลักฐานที่เป็นชุมชนเก่าแก่ มีร่องรอยศิลปกรรมสมัยอยุธยาตอนต้น ค้นพบใบเสมาหลายชิ้น และยังมีแนวคันดินที่ปรากฏร่องรอยให้เห็น ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวได้มี ราษฎรเข้าไปสร้างบ้านเรือนอาศัยหมดแล้ว ที่ตั้งของเมืองจันทบุรีแห่งที่ 3 สันนิษฐานว่าย้ายจากหัววัง ตำบลพงทะเลายมายังบ้านลุ่มฝั่งตะวันตกของแม่น้ำจันทบุรีประมาณพุทธศตวรรษที่ 23 ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (พ.ศ. 2133 - 2148) ดังที่นิ โคลัส เจอร์เวส (Nicolas Gervis) ผู้เขียนเรื่องเมืองไทย สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้กล่าวถึงจันทบูร (Chanou Moeung Hang) ผู้มีฉายาว่า พระองค์ดำ ซึ่งเป็นผู้สร้างพิชฌ โลกได้เป็นผู้ก่อตั้งเมืองนี้บนฝั่งแม่น้ำสายหนึ่ง ซึ่งมีชื่ออย่างเดียวกัน จันทบูร เป็นเมืองชายแดนของเขมร อยู่ห่างจากฝั่งทะเล เป็นระยะทางวันหนึ่งเต็มๆ สาเหตุการย้ายจากบ้าน หัววัง ตำบลพงทะเลายมายังบ้านลุ่ม คงจะเนื่องจากสมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงเล็งเห็นความสำคัญ ของเมืองจันทบุรีทางยุทธศาสตร์ ดังปรากฏหลักฐานการสำรวจของ ฟิรพน พิษณุพงศ์ ระบุว่า ที่เดิม เป็นที่ราบค่อนข้างลุ่ม มีน้ำท่วมขัง เมืองมีความคับแคบ ส่วนที่ใหม่เป็นที่ราบลาดสูงชัน เหมาะในการ เป็นที่อาศัยและป้องกันเมือง เนื่องจากอยู่ห่างจากแม่น้ำจันทบุรีประมาณ 500 เมตร โดยมีหล่มคันอยู่ ทางทิศตะวันออก ส่วนทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของตัวเมืองเป็นคลองทำสิ่งห้ และคลองทำซ้าง ซึ่งเป็นสาขาของแม่น้ำจันทบุรี ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเมืองที่เป็นหล่มป่าชายเลน น้ำเค็ม ห่างจาก ตัวเมืองไปทางทิศตะวันตก 1 กิโลเมตร มีคลองน้ำใสไหลจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือของเมืองผ่าน ป่าชายเลนน้ำเค็มไปออกแม่น้ำจันทบุรีทางทิศใต้ลักษณะของภูมิศาสตร์ทางบ้านลุ่มดังกล่าว จึงเหมาะ ที่จะเป็นที่อยู่อาศัย และการป้องกันเมือง สำหรับเมืองจันทบุรีที่บ้านลุ่มนี้ตั้งเป็นที่ทำการของเจ้าเมือง มาจนกระทั่งถึง พ.ศ. 2378 ในสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมืองจันทบุรีสมัยกรุงธนบุรีเป็นเมือง ที่มีความสำคัญ ในฐานะที่เป็นฐานสำคัญในการ กอบกู้เอกราชจากพม่า การที่สมเด็จพระเจ้าตากสิน มหาราชทรงเลือกเมืองจันทบุรีเป็นแหล่งพักพิง รวบรวมพล เสบียงอาหาร อาวุธยุทโธปกรณ์เพื่อ กอบกู้เอกราช มีเหตุผลหลายประการคือ

1. ด้านยุทธศาสตร์ เนื่องจากที่ตั้งของเมืองจันทบุรีเป็นเมืองสำคัญ ชายทะเลตะวันออก ที่สามารถติดต่อกับเมืองอื่นๆ ได้สะดวก เช่น หัวเมืองปักษ์ใต้ เขมร ถ้ามีปัญหาในการทำสงคราม สามารถหลบหนีได้ง่าย

2. ด้านเศรษฐกิจ เมืองจันทบุรีเป็นเมืองท่าที่สำคัญ และเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์ ฉะนั้นจึงสามารถรวบรวมเสบียงอาหารได้ง่าย ประกอบกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเคยเสด็จมาค้าขาย ฉะนั้นจึงมีความชำนาญในเส้นทางดังกล่าว และพระองค์ยังมีมิตรที่เป็นพ่อค้า ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการรวบรวมพลเพื่อกอบกู้เอกราช

3. ด้านเชื้อชาติ เนื่องจากเมืองจันทบุรีมีชาวจีนแต่จำนวนมาก ซึ่งเป็นเชื้อชาติเดียวกับสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ทำให้พระองค์ได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มชนเหล่านี้ ในการกอบกู้เอกราช

ระหว่างที่กรุงศรีอยุธยาตกอยู่ในวงล้อมของพม่า สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชยกในขณะนั้นคือพระยาวชิรปราการ ได้รวบรวมสมัครพรรคพวกได้ประมาณ 500 คน ยกออกจากกรุงศรีอยุธยาทางด้านตะวันออกในวันเสาร์เดือนยี่ ขึ้น 6 ค่ำ ปีจอ พ.ศ. 2309 มุ่งไปทางเมืองนครนายก เมืองปราจีนบุรี เมืองฉะเชิงเทรา เมืองชลบุรี และเมืองระยอง หลังจากที่ตีเมืองระยองได้แล้ว สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ตั้งตนเป็นรัฐอิสระ ในขณะนั้นเนเมียวสีหบดี แม่ทัพพม่าที่ค่ายโพธิ์สามต้น ได้มีหนังสือบอกมาให้พระยาจันทบุรียอมอ่อนน้อม ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกันกับกรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า ทำให้พระยาจันทบุรี แข็งข้อต่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเพราะมีกำลังเหนือกว่า และได้รับการสนับสนุนจากกรมการเมืองระยอง พระยาจันทบุรี ได้หาทางกำจัดสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช โดยนิมนต์พระสงฆ์ 4 รูป นำเสด็จสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจากเมืองระยอง พระองค์ได้เดินทัพเข้าจันทบุรีโดยทางบกใช้เวลา 5 วัน ถึงบ้านพลอยแหวน ตำบลบางกะจะ ซึ่งเป็นที่ตั้งชุมชนของชาวจีนที่มีขนาดใหญ่ พระองค์ได้ทราบข่าวว่า พระยาจันทบุรีมีความประสงค์ร้ายต่อพระองค์ดังปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรีตอนหนึ่งว่า

“ฝ่ายพระยาจันทบุรี ให้หลวงปลัดกับขุนหมื่นมีชื่อออกมาทำทัพนับอุบายให้ กองทัพหลวงเลี้ยวไปทางใต้ตัวเมือง จะให้ข้ามน้ำไปปากตะวันออกแล้วจะยกพลทหารออกโจมตีเมื่อข้ามน้ำ ครั้นทรงทราบจึงให้นายบุญมี มหาเล็กขึ้นม้าควบไปห้ามทหารกองหน้ามิให้ไปตามหลวงปลัดนำนั้นให้กลับข้างขวางตรงเข้าประตูท่าช้าง เสด็จประทับพลตำบลวัดแก้ว ริมเมืองจันทบุรี จึงให้พลทหารตั้งกองทัพรอบพระวิหารวัดแก้วซึ่งเสด็จประทับอยู่นั้น”

จากข้อความในพระราชพงศาวดารข้างต้น กองทัพสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชเมื่อหยุดตั้งทัพที่บ้านพลอยแหวน ตำบลบางกะจะแล้ว ได้ยกทัพมาตัวเมืองทางด้านตะวันออกเฉียงใต้ ตามอุบายของพระยาจันทบุรีจะเข้าโจมตีเมื่อกองทัพข้ามน้ำไปปากตะวันออก ลงจะหมายถึงข้ามแม่น้ำจันทบุรีไปทางตะวันออก แต่พระองค์ทรงทราบอุบายเสียก่อน จึงให้นายบุญมี มหาเล็กไปห้ามมิให้ทหารกองหน้าเดินตามหลวงปลัดกลับตรงเข้าประตูท่าช้าง ซึ่งอยู่ทางทิศเหนือ ได้ประทับพลที่ตำบลวัดแก้ว ริมเมืองจันทบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ยื่นคำขาดให้พระยาจันทบุรีออกมา

เจรจกัันนอกตัวเมือง แต่พระยาจันทบุรีไม่ยอมออกมา สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชตระหนักว่า กองทัพของพระองค์อยู่ในที่คับขันเพราะอาจถูกข้าศึกโจมตีได้ พระองค์จึงตรัสสั่งทหารให้หุงอาหารรับประทานที่เหลือให้เททิ้ง พร้อมทั้งให้ทำลายหม้อข้าวหม้อแกงหมด พร้อมทั้งแจ้งแก่ทหารว่าในคืนนี้จะเข้าโจมตีเมืองจันทบุรี ไปหาข้าวกินในเมืองถ้าตีไม่ได้ก็ให้ตายเสียด้วยกัน พระองค์โปรดให้ยกทัพพายหน้าเข้าทางตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วจัดทหารไทยจีนลอบเข้าไปประจำอยู่ทุกด้าน สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชสามารถยึดเมืองจันทบุรีได้สำเร็จ โดยเข้าตีเมืองจันทบุรีทางประตูท่าช้างทางทิศเหนือ ในคืนวันอาทิตย์ เดือน 7 ปีกุน พ.ศ. 2310 ภายหลังเสียกรุงศรีอยุธยาได้ 2 เดือน เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชยึดเมืองจันทบุรีได้แล้ว ได้เข้ายึดเมืองตราดสามารถควบคุมชาวจีนที่เป็นเจ้าของเรือสำเภาได้ตลอดแนวทะเล และมีอำนาจเหนือริมฝั่งทะเลตะวันออกได้ทั้งหมด จากนั้นพระองค์ได้ต่อเรือรบ และรวบรวมอาวุธ เสนียงอาหาร พอถึงเดือน 11 ภายหลังเสียกรุงศรีอยุธยาได้ 6 เดือน ทรงยกพลด้วยเรือรบ 100 ลำ กำลังพลไทยจีน 5,000 คน ออกจากเมืองจันทบุรีล่องไปตามลำน้ำจันทบุรีไปออกปากอ่าว และเลียบฝั่งทะเลเข้าปากน้ำเจ้าพระยา ตีค่ายพม่าที่กรุงธนบุรี หลังจากนั้นทรงยกกองทัพไปตีพม่าที่ค่ายโพธิ์สามต้นที่พระนครศรีอยุธยา สามารถขับไล่พม่าออกจากกรุงศรีอยุธยา ภายหลังเสียกรุงศรีอยุธยาเป็นเวลา 7 เดือน เมืองจันทบุรีสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น การปกครองขึ้นกับกรมท่า ดังปรากฏในพระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ 1 ของพระยาทิพากรวงศ์ว่า “ยังคงเป็นเมืองขึ้นกรมท่าอีก 8 เมือง คือเมืองนนทบุรี 1 เมืองสมุทรปราการ 1 เมืองสาครบุรี 1 เมืองชลบุรี 1 เมืองบางละมุง 1 เมืองระยอง 1 เมืองจันทบุรี 1 เมืองตราด 1” เมืองจันทบุรีขึ้นกับกรมท่าจนกระทั่ง พ.ศ. 2441 จึงโอนไปขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย

จากการที่เมืองจันทบุรีมีความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์ในสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายเมืองจากบ้านลุ่มมาอยู่ที่บ้านเนินวง ใน พ.ศ. 2378 เพื่อตั้งรับศึกญวน จัดเป็นที่ตั้งเมืองจันทบุรีแห่งที่ 4 ทั้งนี้เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงปัญหาความสัมพันธ์กับญวน อันเกิดจากการแย่งชิงดินแดนลาวและเขมร ประกอบกับในปี พ.ศ. 2377 ไทยได้ยกกองทัพไปตีญวนและยึดเมืองไซ่ง่อนได้ จึงทรงเกรงว่าญวนจะเข้ามาตีกรุงเทพฯ เนื่องจากที่ตั้งของเมืองจันทบุรีมีความสำคัญในการสกัดกั้นญวน พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมมหาราชบุรุษวงศ์ (ดิศ บุนนาค) ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเจ้าพระยาพระคลังออกมาสร้างกำแพงเมืองจันทบุรี พระยาพระคลังเห็นว่าเมืองเก่าที่ตั้งอยู่ลึกเข้าไปหลังหมู่บ้านราษฎร ถ้ามีข้าศึกมาทางน้ำก็จะถึงหมู่บ้านราษฎรก่อน จะไม่สามารถป้องกันได้ จึงได้รื้อป้อมกำแพงเมืองเก่าเสียแล้วมาสร้างเมืองใหม่ที่บ้านเนินวงซึ่งตั้งอยู่บนที่สูง มีทำเลเหมาะในการตั้งฐานทัพไว้รับศึกญวนอยู่ระหว่างบางกะจะกับเมืองเก่า พร้อมกันนี้ได้โปรดเกล้าฯ ให้จมีนราชามาตย์ต่อมาคือเจ้าพระยาทิพากรวงศ์ รับไปดำเนินการก่อสร้างป้อมและซ่อมแซมป้อม โดยจมีนราชามาตย์ได้ให้พระยาอภัย

พิพิธ (ต่อมาเป็นเจ้าของเมืองตราด) เป็นแม่กองสร้างป้อมที่แหลมด่านปากน้ำ 1 ป้อม คือ ป้อมไพรีพิณาศ
 จมื่นราชามาตย์ได้ซ่อมแซมป้อมที่แหลมสิงห์ คือป้อมพิฆาตปัจจามิตร ป้อมดังกล่าวสันนิษฐานว่า
 น่าจะสร้างตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เนื่องจากสมัยนี้มีการติดต่อกับชาว ตะวันตก มีการ
 ค้าขายมาก และเมืองจันทบุรีเป็นเมืองที่มีความสำคัญทั้งทางด้านการค้าและยุทธศาสตร์ ด้วยเหตุผล
 ดังกล่าวสมเด็จพระนารายณ์มหาราชคงจะ โปรดเกล้าฯ ให้สร้างป้อมขึ้น เพื่อเป็นจุดควบคุมการเข้าออก
 ของเรือต่างๆ ที่เข้าออกเมืองจันทบุรี ป้อมนี้คงจะใช้งานมาตลอดจนกระทั่งเมื่อฝรั่งเศสยึดเมืองจันทบุรี
 จึงได้สร้างคิแคงทับลงป้อมพิฆาตปัจจามิตร สำหรับป้อมไพรีพิณาศและป้อมพิฆาตปัจจามิตร มีดินคำ
 และปืน เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเมืองจันทบุรี ทรงเห็นว่าป้อมดังกล่าว
 ไม่ได้ใช้งานและดูทรุดโทรม จึงโปรดเกล้าฯ ให้ขยับปืนไปไว้ในเมือง ภายหลังที่สร้างเมืองใหม่ที่บ้าน
 เนินวงเรียบร้อยแล้ว ทางราชการได้อพยพราษฎรจากเมืองเก่ามาอยู่ ปรากฏว่าราษฎรส่วนมากไม่เต็มใจ
 อยู่เนื่องจากเมืองใหม่อยู่บนที่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 30 เมตร และอยู่ห่างจากคลองน้ำใสซึ่ง
 เป็นคลองที่แยกมาจากแม่น้ำจันทบุรี ไม่น้อยกว่า 1 กิโลเมตร ทำให้ราษฎรไม่ได้รับความสะดวกในเรื่อง
 น้ำที่จะบริโภค ปัญหาดังกล่าวทำให้ราษฎรส่วนใหญ่ยังคงอยู่ที่เมืองเก่า ส่วนผู้ที่อยู่บ้านเนินวงส่วนใหญ่
 จะเป็นข้าราชการ กรมการเมือง เจ้าเมือง ปัจจุบันบริเวณ ดังกล่าวเรียกว่า “บ้านทำเนียบ”

เนื่องจากราษฎรไม่เต็มใจที่จะไปอยู่ที่บ้านเนินวง เนื่องจากปัญหาขาดแคลนน้ำประกอบกับ
 สงครามระหว่างไทยกับญวนได้สงบลง เมื่อญวนตกเป็นเมืองขึ้นของฝรั่งเศส พระบาทสมเด็จพระ
 พระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้ราษฎรเลือกอยู่ได้ตามความสมัครใจ ยกเว้นจวนเจ้าเมืองยังคงอยู่
 บ้านเนินวง จนกระทั่งในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้ย้ายตัวเมือง
 กลับไปตั้งที่บ้านลุ่มตามเดิม ดังปรากฏหลักฐานที่ว่าราชการเมือง (ปัจจุบันคือสำนักงานป่าไม้จังหวัด)
 ที่ว่าราชการมณฑล (ปัจจุบันคือที่ทำการของมหาวิทยาลัยบูรพา) ศูนย์กลางของชุมชนเมืองได้ขยาย
 จากบ้านลุ่มไปตามริมแม่น้ำจันทบุรี คือตลาดท่าหลวง หลังจากนั้นชุมชนได้ขยายตัวไปทางทิศใต้
 ของตลาดท่าหลวง บริเวณดังกล่าวจัดได้ว่าเป็นศูนย์กลางทางด้านเศรษฐกิจของเมืองจันทบุรีในปัจจุบัน
 (มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. 2557 : 8)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 2 ร้อยละกลุ่มตัวอย่างจำแนกกันตามเพศ (n = 400)

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	235	58.8
หญิง	165	41.2
รวม	400	100.0

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8 และเป็นเพศหญิง จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 41.2

ตาราง 3 ร้อยละกลุ่มตัวอย่างจำแนกกันตามอายุ (n = 400)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
10-19	34	8.5
20-29	100	25.0
30-39	99	24.8
40-49	60	15.0
50-59	38	9.5
60 ปีขึ้นไป	69	17.2
รวม	400	100.0

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีอายุ 20-29 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 อายุ 30-39 ปี จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 อายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2

ตาราง 4 ร้อยละกลุ่มตัวอย่างจำแนกกันตามระดับการศึกษา (n = 400)

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	85	21.3
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	137	34.3
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	36	9.0
ปริญญาตรี	138	34.4
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.0
รวม	400	100.0

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.4 ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 ระดับประถมศึกษา จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3

ตาราง 5 ร้อยละกลุ่มตัวอย่างจำแนกกันตามอาชีพ (n = 400)

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการและหน่วยงานของรัฐอื่นๆ	39	9.8
พนักงานบริษัทเอกชน	38	9.5
ธุรกิจส่วนตัว	80	20.0
รับจ้างอิสระ	129	32.3
เกษตรกร	43	10.5
แม่บ้าน	22	5.5
อื่นๆ	49	12.4
รวม	400	100.0

จากตาราง 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีอาชีพรับจ้างอิสระ จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 อาชีพอื่น ๆ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.4

ตาราง 6 ร้อยละกลุ่มตัวอย่างจำแนกกันตามรายได้ (n = 400)

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
0-9,999 บาท	154	38.5
10,000-19,999	148	37.0
20,000-29,999 บาท	60	15.0
30,000 บาทขึ้นไป	38	9.5
รวม	400	100.0

จากตาราง 6 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีรายได้ 0-9999 บาท จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.5 รายได้ 10000-19999 จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 รายได้ 20000-29999 จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0

ตอนที่ 3 ระดับความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี
ตาราง 7 แสดงจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างความนิยม จำแนกตามความนิยมการบริโภคอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ในภาพรวม

ประเภท	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย	ลำดับที่
ผลไม้	4.12	0.995	มาก	1
อาหารคาว	3.95	1.124	มาก	2
อาหารหวาน	3.66	1.120	มาก	3
รวม	3.91	1.079	มาก	

จากตาราง 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างระดับความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีลำดับที่ 1 คือ ผลไม้ ลำดับที่ 2 คือ อาหารหวาน และลำดับที่ 3 คือ อาหารคาว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.91$)

ตาราง 8 แสดงจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างความนิยม (ผลไม้)

ประเภท	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย	ลำดับที่
ผลไม้				
เงาะ	4.37	.818	มาก	1
มังคุด	4.34	.816	มาก	2
ลองกอง	4.20	.991	มาก	3
สละ	4.13	1.003	มาก	4
ทุเรียน	4.10	1.077	มาก	5
สับปะรด	4.08	.982	มาก	6
ลำไย	4.06	1.019	มาก	7
กลางสาด	3.94	1.152	มาก	8
ระกำ	3.91	1.104	มาก	9
รวม	4.12	.995	มาก	

จากตาราง 8 พบว่ากลุ่มตัวอย่างระดับความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีประเภทผลไม้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.12$) และเมื่อพิจารณาความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีออกเป็นรายประเภทผลไม้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความนิยมอยู่ในระดับมากมีจำนวน 9 รายการ ซึ่งสามารถอธิบายโดยการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เงาะ ($\bar{X} = 4.37$) รองลงมาเป็น มังคุด ($\bar{X} = 4.34$) และ ลองกอง ($\bar{X} = 4.20$) ตามลำดับ

นอกจากนี้แล้วผลการศึกษาในเชิงคุณภาพ ในประเด็นที่คนจังหวัดจันทบุรีให้ความนิยมในการเลือกบริโภคผลไม้ประเภทเงาะ ซึ่งผลการศึกษาที่มีข้อค้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความนิยมอยู่ในลำดับแรก ผลการศึกษาที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกมีข้อค้นพบว่า สาเหตุที่ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีให้ความนิยมบริโภคเงาะมาเป็นอันดับหนึ่ง เพราะเงาะเป็นผลไม้ที่หารับประทานง่ายตามท้องตลาดทั่วไป เป็นผลไม้ที่มีรสชาติอร่อยถูกปากมากกว่าผลไม้ชนิดอื่น ดังคำกล่าวที่ว่า “เงาะเป็นผลไม้รสชาติอร่อย หากินง่าย” (กิตติมา สารเกศ. สัมภาษณ์. 2559)

ภาพประกอบ 2 เงาะ

ส่วนผลไม้ที่รองลงมาจากเงาะคือมังคุด เนื่องจากมังคุดเป็นผลไม้ที่มีผลดีต่อสุขภาพช่วยป้องกันโรค เพราะมังคุดเป็นผลไม้ที่มีฤทธิ์เย็น ทำให้ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีให้ความนิยมบริโภค มังคุด ดังคำกล่าวที่ว่า “มังคุดมีฤทธิ์เย็น หากินง่าย” (ลำไย สารเทศ. สัมภาษณ์. 2559)

ภาพประกอบ 3 มังคุด

รองลงมาก็คือลองกอง เพราะลองกองเป็นผลไม้ที่มีรสชาติติดปาก เป็นยารักษาโรคกระเพาะ สามารถใช้เป็นยาไต่ยุงหรือไวน์ลองกองได้ (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2557 : 10) ดังนั้นจึงทำให้ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีนิยมรับประทาน ดังคำกล่าวที่ว่า “รสชาติอร่อย มีประโยชน์หลายอย่าง” (ลำไย สารเทศ. สัมภาษณ์. 2559)

ภาพประกอบ 4 ลองกอง

ผลการศึกษาในเชิงคุณภาพ ในประเด็นที่คนจังหวัดจันทบุรีให้ความนิยมในการเลือกบริโภคผลไม้ประเภททุเรียนเป็นอันดับ 5 ทั้งที่ความน่าจะเป็นแล้วหากมองจากสังคมภายนอกจะเป็นการเลือกบริโภคทุเรียนเป็นอันดับ 1 ทั้งนี้โดยการพิจารณาจากความมีชื่อเสียงของประเภทผลไม้ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกมีข้อค้นพบว่า ที่ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีให้ความนิยมในการบริโภคทุเรียนเป็นอันดับ 5 เพราะประชาชนในยุคปัจจุบันหันมาดูแลสุขภาพมากขึ้น เนื่องจากทุเรียนมีรสชาติหวานมันและส่งผลดีต่อสุขภาพของประชาชนวัยกลางคน ทำให้ประชาชนนิยมบริโภคทุเรียนน้อยลงกว่าในอดีต

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ภาพประกอบ 5 ทุเรียน

ตาราง 9 แสดงจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างความนิยม (อาหารหวาน)

ประเภท	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย	ลำดับที่
อาหารหวาน				
ปาต่องโก้น้ำจิ้ม	3.81	1.030	มาก	1
ทุเรียนทอด	3.79	1.131	มาก	2
ทุเรียนกวน	3.68	1.107	มาก	3
ทองม้วนอ่อน	4.13	1.088	มาก	4
เต้าหู้ทอดน้ำจิ้ม	4.10	1.080	มาก	5
ข้าวเกรียบอ่อนน้ำจิ้ม	4.08	1.214	มาก	6
ข้าวตังหน้าตั้ง	4.06	1.074	มาก	7
ขนมปังทอดหน้าหมู	3.94	.991	มาก	8
ข้าวเหนียวหัวหงอก	3.94	1.275	ปานกลาง	8
ขนมมันดุก	3.91	1.256	ปานกลาง	9
รวม	4.12	1.124	มาก	

จากตาราง 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างระดับความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.12$) และเมื่อพิจารณาความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีออกเป็นรายประเภทอาหารหวาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความนิยมอยู่ในระดับมากมีจำนวน 8 รายการ ซึ่งสามารถอธิบายโดยการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปาต่องโก้น้ำจิ้ม ($\bar{X} = 3.81$) รองลงมาเป็น ทุเรียนทอด ($\bar{X} = 3.79$) และ ทุเรียนกวน ($\bar{X} = 3.68$) และระดับปานกลางจำนวน 2 รายการ ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้าวเหนียวหัวหงอก ($\bar{X} = 3.41$) และ ขนมมันดุก ($\bar{X} = 3.23$) ตามลำดับ

จากการศึกษาข้อมูลในเชิงคุณภาพ โดยยกเอากรณีที่คนจังหวัดจันทบุรีมีความนิยมในการบริโภคขนมมันดุก ซึ่งเป็นความนิยมที่อยู่ลำดับที่ 9 ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่า ขนมมันดุกที่ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ขนมเปียกปูนขาว ปัจจุบันที่ขนมมันดุกหรือขนมเปียกปูนขาว ได้รับความนิยมลดลง เป็นเพราะ เด็กยุคปัจจุบันไม่ค่อยได้รู้จัก และไม่ยอมรับประทาน เนื่องจากเป็นขนมโบราณที่หารับประทานได้เฉพาะที่ ส่วนใหญ่ที่ยังนิยมรับประทานขนมมันดุกอยู่น้อย จะอยู่ในช่วยอายุวัยกลางคน ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่ค่อยมีคนรู้จัก” (จิมลิ้ม ศิริการ. สัมภาษณ์. 2559)

ภาพประกอบ 6 ขนมมันตุง

วิธีทำขนมมันตุง

เครื่องปรุง

1. ข้าวเจ้า
2. น้ำค้าง (ใช้เตาไม้ไผ่คอกางผสมน้ำ) หรือน้ำปูนใสที่ตกตะกอนแล้ว
3. ใบเตย

วิธีทำ

1. นำข้าวเจ้าแช่กับน้ำค้างหรือน้ำปูนใสให้พอง ประมาณ 1 คืนและล้างออกด้วยน้ำสะอาด 2 ครั้ง

2. นำข้าวไปโม่ให้ละเอียด กรองด้วยผ้าขาวบาง 1 ครั้ง

3. นำแป้งใส่กระทะทองเหลือง ใช้ไฟกลาง คนด้วยไม้พายไปทางเดียวกัน จนแป้งใสเหนียว

จึงยกลง

4. เทแป้งกวนแล้วใส่ถาด ทิ้งไว้จนเย็น

5. เวลาเสิร์ฟ ตัดเป็นชิ้นๆตามขนาดที่ต้องการ จัดใส่ถ้วย ราดด้วยน้ำเชื่อม โรยถั่วลิสงคั่วปน (บางท้องถิ่นใช้น้ำกะทิสดราดด้วย)

ส่วนผสมน้ำเชื่อม

1. น้ำตาลอ้อย หรือน้ำตาลทราย

2. น้ำสะอาด

วิธีทำ

1. นำน้ำตาล 3 ส่วนและน้ำสะอาด 1 ส่วน ใส่หม้อ

2. ตั้งไฟเคี่ยวให้เหนียว

3. กรองน้ำเชื่อมด้วยผ้าขาวบาง

นอกจากนี้แล้วผลการศึกษาในเชิงคุณภาพ ในประเด็นที่คนจังหวัดจันทบุรีให้ความนิยมในการเลือกบริโภคอาหารหวานประเภทปาท่องโก๋น้ำจิ้ม ซึ่งผลการศึกษามีข้อค้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความนิยมอยู่ในลำดับแรก ผลการศึกษาที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกมีข้อค้นพบว่า ปาท่องโก๋น้ำจิ้ม มีแห่งเดียวในจังหวัดจันทบุรี และได้รับความนิยมมากของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี เพราะประชาชนในจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่ชอบทานกาแฟ และขนมที่สามารถรับประทานกับกาแฟได้รสชาติดี ก็คือปาท่องโก๋น้ำจิ้ม แต่ในปัจจุบันสามารถประยุกต์ ปาท่องโก๋รับประทานคู่กับน้ำจิ้มสังขยาหรือกาแฟก็ได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “มีรสชาติดี สามารถกินคู่กับอะไรก็ได้” (ลำไย สารเทศ. สัมภาษณ์. 2559)

ภาพประกอบ 7 ปาท่องโก๋น้ำจิ้ม

วิธีการทำน้ำจิ้มปาท่องโก๋

ส่วนผสม

1. น้ำสมสายชูหมัก
2. น้ำตาล
3. น้ำเปล่า
4. พริกแห้ง

5. กระเทียมละเอียด

วิธีทำ

1. ตั้งน้ำส้มสายชูไฟอ่อนๆ
2. ใส่น้ำตาล กระเทียม พริก
3. เติมน้ำเปล่า คนจนน้ำตาลละลาย

ตาราง 10 แสดงจำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่างความนิยม (อาหารคาว)

ประเภท	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย	ลำดับที่
อาหารคาว				
ก๋วยเตี๋ยวหมู/เนื้อเคียง	4.00	1.050	มาก	1
หมูสะเต๊ะ	3.94	1.126	มาก	2
หมูป่าผัดพริกไทยอ่อน	3.91	1.095	มาก	3
หอยจ๋า/ปูจ๋า	3.88	1.049	มาก	4
น้ำพริกปูไข่	3.85	.981	มาก	5
ก๋วยเตี๋ยวผัดปู	3.84	1.162	มาก	6
ปลากระบอกต้มระกำ	3.80	1.040	มาก	7
แกงส้มไข่ปลาเรียวเขียว	3.79	1.068	มาก	8
หมูต้มชะมวง	3.77	1.074	มาก	9
ผัดเผ็ดเนื้อเป็ดย่างใส่ลูกกลัวย	3.74	1.119	มาก	10
ต้มกะทิสายบัว	3.61	1.110	มาก	11
ขนมจีนชวาน้ำ	3.56	1.160	มาก	12
น้ำพริกมะขาม	3.43	1.142	ปานกลาง	13
ยำมะอึก	3.42	1.209	ปานกลาง	14
แกงใบเตย	3.41	1.281	ปานกลาง	15
แกงกะทิหน่อไม้กับปู	3.38	1.167	ปานกลาง	16
แกงเห็ดเสม็ด	3.35	1.186	ปานกลาง	17
แกงเนื้อหน่อสับประรด	3.26	1.151	ปานกลาง	18
รวม	3.66	1.120	มาก	

จากตาราง 10 พบว่ากลุ่มตัวอย่างระดับความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 3.66$) และเมื่อพิจารณาความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรีหรือออกเป็นรายประเภทอาหารคาว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความนิยมอยู่ในระดับมากมีจำนวน 12 รายการ ซึ่งสามารถอธิบายโดยการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ก๋วยเตี๋ยวหมู/เนื้อเคียง ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาเป็น หมูสะเต๊ะ ($\bar{X} = 3.94$) และ หมูป่าผัดพริกไทยอ่อน ($\bar{X} = 3.91$) และอยู่ในระดับปานกลางมีจำนวน 6 รายการ ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ น้ำพริกมะขาม ($\bar{X} = 3.43$) รองลงมาเป็น ยำมะอึก ($\bar{X} = 3.42$) และแกงใบเตย ($\bar{X} = 3.41$) ตามลำดับ

จากการศึกษาข้อมูลในเชิงคุณภาพ โดยยกเอากรณีที่คนจังหวัดจันทบุรีมีความนิยมในการบริโภคแกงเนื้อหน่อสับประรด ซึ่งเป็นความนิยมที่อยู่ลำดับ 18 ผลการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบว่าที่ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีให้ความนิยมในการบริโภคแกงเนื้อหน่อสับประรดเป็นอันดับสุดท้ายเนื่องจาก ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่ไม่ยอมรับประทานเนื้อวัว เพราะบางท่านมีความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือเจ้าแม่กวนอิม ไม่รับประทานสัตว์ใหญ่ ทำให้ส่งผลถึงการบริโภคแกงเนื้อหน่อสับประรดที่ลดลงมาด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า “คนไม่ชอบกินเนื้อ” (ลำไย สารกศ. สัมภาษณ์. 2559)

ภาพประกอบ 8 แกงเนื้อหน่อสับประรด

วิธีทำแกงเนื้อหน่อสับประรด

เครื่องปรุง

เครื่องพริกแกงเผ็ด

1. พริกแห้งเม็ดใหญ่
2. ตะไคร้
3. ผิวมะกรูด
4. ข่า
5. หัวหอม
6. กระเทียม
7. กระชาย
8. รากผักชี
9. กะปิ
10. ขมิ้นเล็กน้อย (เพิ่มสีของพริกแกง)
11. พริกชี้ฟ้าสีเขียวแดงหั่นยาว
12. ใบมะกรูดฉีก
13. พริกขี้หนูหรือพริกหวานหั่นครึ่ง

วิธีทำ

1. ตั้งกระทะ ใส่น้ำมันพอเดือดใส่เครื่องแกงลงผัดกับหมู
2. ตามด้วยคั่วหน่อสับประรด ผัดคลุกเคล้าให้เข้ากัน
3. เติมน้ำลงไปผัดครู่ใหญ่ให้เดือดพอลานจนน้ำแห้งเหลือพอขลุกขลิก
4. ปรงรสด้วยน้ำปลา น้ำตาลเล็กน้อย ใส่พริกคั่ว ผักชีฟ้า และใบมะกรูด
5. ผัดคลุกเคล้าให้เข้ากันถึงรสถึงเครื่อง

ส่วนแกงเห็ดเสม็ดที่เป็นอาหารขึ้นชื่อของจังหวัดจันทบุรี แต่ได้รับความนิยมอยู่ในลำดับท้าย เช่นเดียวกับแกงเนื้อหน่อสับประรดนั้น เป็นเพราะสาเหตุที่ว่าเห็ดเสม็ดจะเกิดขึ้นตามฤดูกาล และมีรสชาติขม ทำให้แกงเห็ดเสม็ดเป็นที่นิยมในคนหนุ่มน้อย ดังคำกล่าวที่ว่า “ขม อร่อย หากินยากมีเป็นหน้าๆ” (ลำไย สารเกษตร. สัมภาษณ์. 2559)

ภาพประกอบ 9 แกงเห็ดเสม็ด

วิธีทำแกงเห็ดเสม็ด

เครื่องปรุง

1. เห็ดเสม็ด
2. น้ำพริกแกงกะทิ
3. น้ำกะทิ
4. กุ้ง
5. เครื่องปรุงรส

วิธีทำ

1. ก่อนจะแกงก็ต้องตัดตรง โคนที่มีดินติดอยู่ที่ข้างล่างให้สะอาด แล้วแช่น้ำปูนใส (ปูนกินหมากละลายน้ำ)
2. แล้วก็ลวกน้ำร้อน 1 ครั้งเพื่อให้เมือกของเห็ดน้อยลง

3. แล้วคั่วน้ำพริกแกงด้วยหัวกะทิจนหอม ใส่กุ้งสดพอสุกแล้วจึงใส่เห็ดและน้ำกะทิที่เหลือ
4. ประุงรสด้วยเกลือ น้ำปลาและน้ำตาลเล็กน้อย

ส่วนแกงกะทิหน่อไม้กับปู ที่ได้รับความนิยมอยู่ในอันดับท้ายด้วยนั้น มาจากปัจจุบันไม่ค่อยมีร้านอาหารนิยมทำ เนื่องจาก ร้านอาหารในปัจจุบันประยุกต์เปลี่ยนจากเนื้อปูที่ทำยากใช้เวลานาน และต้นทุนสูง มาเป็นเนื้อไก่หรือเนื้อหมูมากกว่า ที่จะนิยมแกงกะทิหน่อไม้กับปู ดังคำกล่าวที่ว่า “แพง ต้นทุนสูง” (ลำไย สารเทศ. สัมภาษณ์. 2559)

ภาพประกอบ 10 แกงกะทิหน่อไม้กับปู

วิธีทำแกงกะทิหน่อไม้กับปู

เครื่องปรุง

1. น้ำปลา
2. น้ำตาล
3. ใบโหระพา
4. กะทิ
5. หน่อไม้ดอง
6. ปูทะเล

วิธีทำ

1. เอาน้ำกะทิใส่หม้อตั้งไฟ ใส่พริกแกงลงไป คนให้ละลาย จากนั้นรอให้เดือดจึงใส่หน่อไม้ดอง
2. เมื่อเดือดแล้วก็ปรุงรส ใส่น้ำปลา ใส่น้ำตาล
3. รอให้เดือดอีกทีก็ใส่ปู (ใส่แล้วห้ามคน กันควา ปิดฝาหม้อ)
4. เดือดอีกทีปิดไฟ ใส่โหระพา

นอกจากนี้แล้วผลการศึกษาในเชิงคุณภาพ ในประเด็นคนจังหวัดจันทบุรีให้ความนิยมในการเลือกบริโภคอาหารประเภทก๋วยเตี๋ยวหมู/เนื้อเคียง ทั้งที่ความน่าจะเป็นแล้วหากมองจากสังคมภายนอกน่าจะเป็นการเลือกบริโภคหมูต้มชะมวงมากกว่า ทั้งนี้โดยพิจารณาจากความมีชื่อเสียงของประเภทอาหาร ผลการศึกษาที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกมีข้อค้นพบว่า ที่ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีส่วนใหญ่ให้ความนิยมบริโภคหมูต้มชะมวงน้อยกว่าก๋วยเตี๋ยวหมู/เนื้อเคียง เพราะคนจันทบุรีส่วนใหญ่ที่ให้ความนิยมบริโภคหมูต้มชะมวงอยู่นั้นมีอายุอยู่ในระดับกลางคนที่ต้องดูแลสุขภาพมากเป็นพิเศษ เนื่องจากการทำหมูต้มชะมวงนั้นใช้วัตถุดิบที่เป็นหมูสามชั้น ที่อาจจะส่งผลต่อสุขภาพ ทำให้ประชาชนในจังหวัดจันทบุรีให้ความนิยมบริโภคหมูต้มชะมวงน้อยลงมากกว่าสมัยก่อน แต่หมูต้มชะมวงที่เป็นอาหารประจำจังหวัดของจังหวัดจันทบุรียังเป็นที่นิยมอยู่มากของคนต่างจังหวัด

ภาพประกอบ 11 หมูต้มโใบชะมวง

วิธีทำหมูต้มชะมวง

เครื่องพริกแกง

1. หอมแดง
2. กระเทียม 20 กรัม
3. ข่าซอย
4. ตะไคร้ซอย 20 กรัม
5. พริกแห้งเม็ดใหญ่เอาเม็ดออก
6. กะปิ
7. เกลือ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เครื่องปรุงการหมักหมู

1. หมูเนื้อสัน
2. น้ำตาลปีบ
3. ซีอิ้วดำหวาน
4. เกลือ

เครื่องปรุงหมูชะมวง

1. หมูที่ผ่านการหมักแล้ว
2. ใบชะมวง
3. น้ำซุปลหรือน้ำสะอาด
4. น้ำมันพืช
5. น้ำตาลปีบ
6. ซีอิ้วขาว

วิธีทำ

1. นำหมูไปล้างให้สะอาดแล้วใส่เครื่องปรุง น้ำตาลปีบ ซีอิ้วดำหวานและเกลือคูลูกเคล้าให้เข้ากันหมักทิ้งไว้ 1 ชั่วโมง
2. จากนั้นมาเตรียมเครื่องแกง พริกแห้งน้ำไว้ นำ ข่า ตะไคร้ หัวหอมกระเทียมไปคั่วหรืออบจนหอมเอาไปตำ และใส่เกลือและกะปิแล้วตำให้แหลก เสร็จแล้วพักไว้
3. ใบชะมวงให้เด็ดคล้ายใบมะกรูด เอาแกนกลางออก
4. เอาน้ำมันใส่กะทะแล้วตามด้วยพริกแกง ผัดเข้ากันจนหอม ใส่หมูที่หมักลงไป ผัดให้หมูสุกแล้วเติมน้ำซุปลลงไป ปรุงรสด้วยน้ำตาลปีบ และซีอิ้วขาว รอจนส่วนผสมเข้ากันดี
5. จากนั้นใส่ใบชะมวง รอใบชะมวงเริ่มเปลี่ยนสี เคี่ยวต่อไปเรื่อย จนน้ำงวด (หมูชะมวงยิ่งเคี่ยวยิ่งอร่อยนะ) ไว้ค้ำกินยิ่งอร่อย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี

การศึกษาเรื่อง ความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี ในส่วนของวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี มีการกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยไว้ 6 ด้าน ดังนี้

1. พฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่น
2. แหล่งของอาหารท้องถิ่น
3. การอนุรักษ์อาหารท้องถิ่น
4. รสชาติของอาหารท้องถิ่น
5. ภาพพจน์ของอาหารท้องถิ่น
6. คติความเชื่อเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่น

จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ได้ผลการศึกษา จำแนกตามประเด็นแต่ละด้าน ดังนี้

1. พฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่น

อาหารท้องถิ่นคือ อาหารที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งเป็นอาหารที่มีมาตั้งแต่สมัยรุ่นปู่ รุ่นย่า การบริโภคอาหารท้องถิ่นปัจจุบันนี้ส่วนใหญ่มักเป็นประชาชนที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยกลางคน คือ อายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป ทำให้พฤติกรรมการบริโภคอาหารท้องถิ่นในปัจจุบันยังเคยชินกับอาหารท้องถิ่น เมื่อเปรียบเทียบกับกรบริโภคอาหารในสมัยใหม่ยังทำให้คนจันทยังคุ้นเคยกับอาหารดั้งเดิม จึงทำให้ยังเคยชินกับการบริโภคอาหารในสมัยโบราณเช่นเดิม กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“คนจันท ยังชินกับอาหารดั้งเดิมมากกว่า” (กิตติมา สารเทศ. สัมภาษณ์. 2559)

แต่เด็กรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ค่อยรู้จักอาหารท้องถิ่นเท่าที่ควรเนื่องจากเศรษฐกิจมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น จึงส่งผลให้พฤติกรรมการบริโภคแปรเปลี่ยนไปตามสมัย การดำรงชีวิตของเด็กรุ่นใหม่จึงเปลี่ยนไปและหัน ไปนิยมบริโภคอาหารสมัยใหม่นิยมรับประทานอาหารจานด่วน เช่น ผัดกระเพรา ข้าวผัด โดยมักหาทานได้ง่ายตามร้านอาหารหรือสถานที่ต่าง ๆ กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เด็กรุ่นใหม่ ไม่กินข้าวแกง เน้นความสะดวกและรวดเร็ว” (กิตติมา สารเทศ. สัมภาษณ์. 2559)

2. แหล่งของอาหารท้องถิ่น

อาหารท้องถิ่นเป็นอาหารที่ยังเป็นที่นิยมของประชาชนในปัจจุบันอยู่ และอาหารท้องถิ่นเป็นอาหารที่ยังหาบริโภคได้ง่ายในครัวเรือนและตามท้องตลาดหรือร้านอาหารขึ้นชื่อที่มีอยู่ทั่วไปในจังหวัดจันทบุรี แต่ในปัจจุบันมีวิวัฒนาการที่ทันสมัยมากกว่าแต่ก่อน มีการทำอาหารกระป๋อง อาหารแช่แข็ง และอาหารสำเร็จรูปแบบพกพา ทำให้ในปัจจุบันแหล่งของอาหารท้องถิ่นยังหาบริโภคได้ง่าย กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“อาหารท้องถิ่นยังหาซื้อได้ง่ายกว่า ส่วนอาหารสมัยใหม่ต้องไปห้างสรรพสินค้า” (ลำไย สารเทศ. สัมภาษณ์. 2559)

3. การอนุรักษ์อาหารท้องถิ่น

อาหารท้องถิ่นเป็นอาหารที่มีคุณค่าแก่การอนุรักษ์ รักษาไว้ให้คงอยู่ ไม่เพียงแต่มีรสชาติที่อร่อยกลมกล่อม โดยอาศัยเครื่องปรุงในการปรุงแต่งอาหาร วัสดุที่นำมาประกอบอาหารต่าง ๆ จากแหล่งธรรมชาติที่อยู่ล้อมรอบ เช่น ปลา และจากการผลิตขึ้นเอง โดยมีกรรมวิธีทำและรสชาติที่เป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น อาหารท้องถิ่นเป็นอาหารที่ได้สมดุลทางโภชนาการ ผสมผสานลงตัว การปรุงอาหารจะเป็นการต้ม แกง ยำ ตำ มีการปรุงที่เรียบง่าย พิถีพิถันใช้น้ำมันในการปรุงอาหารน้อย แต่อาหารท้องถิ่นเน้นในเรื่องของสมุนไพรไทยจากธรรมชาติที่สำคัญยังช่วยให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงอีกด้วย กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“เรียบง่ายและผสมผสานอย่างลงตัว” (จิมลิม ศิริการ. สัมภาษณ์. 2559)

4. รสชาติของอาหารท้องถิ่น

รสชาติของอาหารท้องถิ่น ถือว่าเป็นปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความนิยมในการบริโภคอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี การที่เป็นเช่นนี้จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยพบว่า อาหารท้องถิ่นของจังหวัดจันทบุรีนั้นมีรสชาติที่ก่อให้เกิดความนิยมในการบริโภคคือเป็นอาหารที่มีรสชาติจัดจ้านทั้งเผ็ด เปรี้ยว หวาน เค็ม ในเวลาเดียวกัน ดังนั้นเมื่อเปรียบเทียบอาหารท้องถิ่นของจันทบุรีกับอาหารสมัยใหม่ เช่น พิซซ่า จะพบว่า อาหารสมัยใหม่ดังกล่าวนั้นค่อนข้างไปในทางที่มันทำให้หลายคนรู้สึกเลี่ยนและเอือม ตัวอย่างของอาหารท้องถิ่นจันทบุรี เช่น แกง มักนิยมแกงที่ใช้กะทิเป็นส่วนประกอบหลัก ซึ่งสามารถแยกแกงที่ใส่กะทิได้เป็น 2 ประเภท คือ แกงกะทิประเภทที่ใช้น้ำพริกแกง เช่น แกงกะทิหน่อไม้กับปู ที่มีรสชาติเผ็ดเค็มเปรี้ยว แบบจัดจ้านเพื่อเพิ่มความเข้มข้นของกะทิ แกงกะทิประเภทที่ไม่ใช้น้ำพริกแกง เช่น ต้มกะทิสายบัว ต้มข่าไก่ ที่มีรสชาติเปรี้ยว เค็มนำ ส่วนแกงที่ใช้น้ำพริกแกงแต่ไม่ใส่กะทิ เช่น แกงป่า แกงส้ม ที่มีการใส่พริกลงไปเพื่อให้มีรสเผ็ดร่วมด้วย เป็นต้น

แกงทั้ง 3 ประเภทของจันทบุรีนี้ ไม่ว่าจะเป็นแบบไหนก็ตามล้วนมีรสชาติจัดจ้านในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ดังนั้นจึงนำมาสู่ความนิยมในการบริโภคของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ขึ้นชื่อแกงจันทที่ต้องจัดจ้านไว้ก่อน” (ลำไย สารเทศ. สัมภาษณ์. 2559)

5. ภาพพจน์ของอาหารท้องถิ่น

อาหารท้องถิ่นจันทบุรี บ่งบอกถึงความสวยงาม ความอ่อนช้อย ความละเอียด พิถีพิถัน ความประณีต และความเป็นเอกลักษณ์ในหน้าตาอาหารท้องถิ่นจันทบุรี ไม่ว่าจะเป็นรสชาติอาหาร วัตถุดิบในการปรุงแต่งอาหาร ในแต่ละจาน คุณค่าทางอาหารของแต่ละจาน อาหารท้องถิ่นยังช่วยในเรื่องการรักษาสุขภาพร่างกายและปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“อาหารของจันท มีหน้าตาช่วยชวนชวนให้ลิ้มลอง” (จิมลิม ศิริการ. สัมภาษณ์. 2559)

6. คติความเชื่อเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่น

ความเชื่อเกี่ยวกับอาหารเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกับคนไทยมาช้านาน ความเชื่อส่วนใหญ่ของประชาชนในจังหวัดจันทบุรี เป็นความเชื่อเกี่ยวกับทางประวัติศาสตร์เพราะจังหวัดจันทบุรีเป็นเมืองประวัติศาสตร์ของไทย ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับอาหารท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดจันทบุรีนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือเจ้าแม่กวนอิม คือการไม่นิยมบริโภคเนื้อสัตว์ใหญ่ กรณีดังกล่าวสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ที่ว่า

“ไม่กินเนื้อ ไม่กินสัตว์ใหญ่ เพราะนับถือเจ้าแม่กวนอิม” (ลำไย สารเทศ. สัมภาษณ์. 2559)

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี